

Արգովմբ այս բարեկաշտ ընկերութիւնն, որ քաջալերութեան արժանի է, և կրփութամբ անոր աղբասէր անդամոց անուանքը նշանակել աստանօր, որք ևն մեծարգոյ տեսրք

Գրիգոր Եսայեան, Լատենապետ,
Թովհանէս Միրզա, Լատենադպիր,
Ստեփան Տէտէեան, Գանձապետ,
Սարգիս Գ. Պապիլէր, Փոխ — ատենադպիր,
Գալուստ Վէժման, Թարգման Փափաղեան,
Տօթմէօր Պ. Գ. Կոստանդեան, Պօղոս Թ. Պեր,
Ղամպեան, Սարգիս Թ. Չէլիքեան, և Վարդան
Փափաղեան:

Արշալոյս Թ. 962 Մայիս, 19.

Ի ՆՈՐ - ԶՈՒՂԱՅԷ

Նոր Զուգայէն Մարտ 7 ամսամբուով Հետեւեալ ազգային լուրերը կը հաղորդեն մեզ:

« Լատարօհունարիոյ մեծազօր կայսերութեան պայծառափայլ զեապանն 1) (որ իբրեւ հրաւիրակ եկեալ էր ի Թէհրան ուղեկցել ընդ արեգակնափայլ Շահին Պարսից ի Վէննա), յերկրորդումն Մարտի ժամանեաց աստ ի տես Սպահան քաղաքի Թէ և լու եղև գերա. Տէր Գրիգորիս սրբազան ստաջնորդին մերոյ թէ Նորին պայծառափայլութիւնն իբրեւ պարզ իմն ճանադարհորդ և ոչ զեսպանական փառօք զայր, բայց և այնպէս Ն. բարձր Սրբազնութիւնն կանխեաց քաղաքաւարութեամբ առաքել զարժա, Փոխանորդ վարդապետն իւր ընդատալ, նմանապէս մեծ պարոն Ստեփաննոս Պ. Լղանուրեանց պատուական աղբային մեր, որ Մեծին Բրիտանիոյ վեհա. Թագուհւոյն հիւպատոսն է աստ որպէս և այլք, ընդ առաջ ելին պայծառափայլ զեապանն. Արովհետեւ գերա. Լոաջնորդն մեր զիտէր թէ սակաւ ժամանակ ունէր մնալ աստէն ուստի պատուի-

րեաց արժա. Փոխանորդին իւրոյ խնդրել ի Նորին պայծառափայլութեան նշանակել զժամն յորում կարող էր ընդունել զայցեցութիւն Ս. Լոաջնորդին մերոյ. առ որ պատասխանեալ էր գեղեցիկ իմն քաղաքաւարութեամբ թէ ինքն ունի յայց ելանել նմա, որպէս և կատարեաց զխոստումն իւր՝ ի չորրորդումն ամսոյս յաւուր Վերակէի գալով ի փրահաչակ վանս Լատենապիսկեան, ուր արժանաւոր մեծարանօք ընկալեալ եղև Գերա. սրբազան Լոաջնորդն մեր յայտնեաց Նորին պայծառափայլութեան զիղծ իւր մեծափափաք հիւրընկալիոյ վնա առ ինքն ի վանս. բայց որովհետեւ զեսպանն թագաւորական հիւր էր ի Սպահան, ուր միայն զերիս աւուրս ունէր մնալ, ուստի չբկամեցաւ փոխադրել զքնակութիւն իւր. Թայնժամ Նորին Սրբազնութիւնն յաւել ասել նմա, զի գտնէ հաճեցիւ ընդունել զհրաւեր իւր ի ճաշ կէսօրեայ, զոր կամէր պատրաստել ի հիւրերորդումն ամսոյս ի պատիւ Նորին պայծառափայլութեան. Հրաւեր, որ հաճութեամբ օրաի ընդունելի եղև ի նմանէ. Բերկրայի սրտիւ ունկն մատուցանեալ լսնից պայծառափայլ զեսպանն, որ ի տեսակցութեան այսմիկ յարգանք և քաղաքաւարութեամբ զօհանայր զընդունելութենէ Վեհա. Սրբազնազոյն Հայրապետին մերոյ, մինչ էրն ի սուրբ Լ. թոռն, և զովէր զհնու թիւն սրբոյ Էջմիածնի. Գրեթէ ժամ մի մնացեալ առ գերապատիւ Լոաջնորդն մեր, Նորին պայծառափայլութիւնն ցանկացաւ տեսանել զեկեղեցին սրբոյ Վանացոյ. և զնաց ընկերութեամբ Ն. Սրբազնութեան. Յիշեալ եկեղեցին արդարեւ յոյժ գեղեցիկ և նշանակութեան արժանի է, թէ ըստ հոյակապութեան և թէ ըստ փառացի տեսոյն. զի յամենայն յորմունս իւր գեղեցիկ ճարտարութեամբ նկարեալ գտանին պատկերք պատմութեանց Հնոյ և Նորոյ Առաքաւորանի, զորս և Նորին պայծառափայլութիւնն ոչ սակաւ գովեաց. Այս ի մեկնիլն իւր, գերա Գրիգորիս Ս. Ելքեպիսկոպոսն վիրապետն յայտնեաց զփափաք իւր ի կատարել զփոխադարձ այցելութեան իւրոյ զպարտիս. իսկ զեսպանն վեհապետութեամբ իմն կրկնեաց թէ չկամէր զախաւարութիւն զայս տալ նմա:

(1) Դեսպանին անունն է կամ Բարթօր Եւսպօր Բրեւոմիւրս, որ հարկաւ հրաւիրակի պաշտօն եւս կատարած է, բայց ոչ կարծեմք թէ Պարսից Շահին ի Վէննա ճանապարհորդութեան ուղեկցի լինելու համար յաղարկեալ է ի Թէհրան:

Նորին պայծառափայլութիւն՝ ըստ խոստման իւրոյ, ի Հինգերորդումն ամսոյ՝ ի Ռոստան ժամն, ըստ Եւրոպացւոց, բարեհաճեցաւ պատուել զազգ մեր՝ շնորհաբեր գալտեմամբ իւրով ի ճաշ յԱմենաիրկեան վանս, Ի սեղանի անդ, որ արժանաւորապէս զարգարեալ էր, բայց յայտոց պատուաւոր անձանց՝ գոմէնի նա և հայկազուն մեծաշուք Հիւպատոսն Մեծին Բրիտանիոյ, և ի ժամ՝ ուսելոյ զմիրզա, հետ զհետէ առաջարկեցաւ ի գերաւ, սրբազան Առաջնորդէն մերմէ ընդել զինի ի բարեկենդանութիւն օգոս. կայսեր Աւստրիոհունգարիոյ, որպէս և արեգակնափայլ Շահին Պարսից, Ըստ առաջարկութեան Նորին պայծառափայլութեան՝ ըմպեցաւ նա և զինի ի կենդանութիւն Աւհա. Հայրապետին մերոյ, Նորին արժանաւոր ներկայացուցիչ գերաւ. Տէր Գրիգորիս արք. պիսկոպոսին և համայն ազգիս Հայոց, Նորին Սրբազնութեան առաջարկութեամբն դարձեալ ըմպեցաւ զինի ի բարեկենդանութիւն դեսպանին, Նորին պայծառափայլութիւնն զինի մը նալոյ իրրե գերիս ժամս, մեկնեցաւ ի վանացս, մատուցանելով գերաւ. Առաջնորդին մերոյ զանկեղծ շնորհակալութիւն իւր և յայտնելով նմա թէ ընկալեալ համարի զփոխադարձ այցելութիւն նորա:

Աւստրիոհունգարիոյ դեսպանն ի հետեւեալ աւուրն, այսինքն ի 6 Մարտի մեկնեցաւ աստի առանձնապէս առ ի վերադառնալ ի Թէհրան:

ԱՅ.

ԱՅԹԱՆԱՄ ՊԵՅԻ.

Օգոստոսափառ Սուլթանը բարեհաճեցաւ փոխել Եգիպտոսի բարձրագոյտիւ Խոխլին թարգման Երամեան վսեմափայլ Աբրահամ՝ պէյի պատուանշանը, և առաջին աստիճանի Օսմանիյէ պատուանշանը շնորհեց:

Ասեմափայլ Աբրահամ՝ պէյ՝ այսպէս հետգհեաւ յաստիճանէ աստիճան բարձրանալով և Օգոստոսափառ Սուլթանին ու բարձրագոյտիւ Խոխլին շնորհաց արժանանալով՝ մեծ պատիւ կրեմք ընդհանուր Ազգիս:

Աւրախութեամբ կ'յաւելումք, թէ Նորին կայսերական վեհափառութիւնը իւր ձեռք շնորհեր է յիշեալ բարձրատիճան շքանշանը, ուսկից կ'իմացուի թէ որչափ մեծ համարու՜մ ունի վսեմափայլ Աբրահամ՝ պէյի վրայ:

Փետր. Թ. 797. Յունիս 13:

ԲԱՐՁՐ. ԽՏԻՎ.

Բարձր. Խոխլը 50 ոսկի շնորհեր է Հիսարու աղքատիկ վարժարանին ի նպաստ, և խոստացեր է նաև այդ կիսաշէն շէնքն աւարտել:

Օրագիր Թ. 975. Յունիս 27:

ԱՍՈՐԻՈՅ ԲԱԺԱՆՈՒՄՆ.

Խառն ժողովոյ ներկայանալի խնդրոց մէջ աւելցաւ «Ասորւոց բաժանման», անունով խնդիր մալ: Ասորւոց նորընտիր կաթուղիկոյր՝ որոյ վաւերացման հրովարտակն տակաւին ելած չէ Բ. Դուէն և որոյ ընտրութեան դէմ Ասորւոց մեծագոյն մասը կը բողոքեն, խնդրի է կայսերական կառավարութեանէն որ այսուհետեւ Ասորիք բոլորին անկախ ըլլան Հայ պատրիարքարանէն, և Բ. Դուռն սլ սորա խնդիրը մեր պատրիարքարանին դիտողութեան յանձնել է:

Ահա այս է նոր խնդիրը: Պարծեմք, թէ խորին ուշադրութեան արժանի է այս խնդիրը: Չեմք կարծիր, թէ Ասորւոց թիւն Տաճկաստանի մէջ 30 հազարէն աւելի ըլլայ, և մեր պատրիարքարանի արամեոգրութեան տակ գտնուելով՝ օգուտ ունենան. հետեւաբար չէ թէ անոնց բաժանման, այլ անոնց բաժանմանէն մեր ազգին գալիք փեսացու վրայ խորհել պէտք է:

Ասորիք՝ մեր պատրիարքարանի հպատակ զըտնուելուն պատճառաւ՝ մեր ազգային նուիրական տեղեաց մէջ ընդունելութիւն գտած են և ժամերգութիւն կընեն:

Մի գուցէ նոյն տեղեաց մասնակից համարին զիրենք, և մեր այս օտարասիրութեան պատճառաւ ալ փնտտուիր:

Փետր. Թ. 800. Յունիս 27:

Հ. Ռ. Ա. Մ. Ա. Զ. Գ. Ա. Յ. Ի. Ն. Բ.

Կերէի, թէ Հոռոմեական ազգայինք վերջին օրերու դարձեալ յուզիլ սկսած են։ Հակահաստունեանց կողմանէ քանի մի պատուաւոր անձինք անցեալ շաբաթու քարձրապատիւ մեծ Եպարգոսին ներկայացան։ Կլսեմք, թէ ասոնք կպահանջեն Հասունեանց ձեռքը մնացած ազգային հաստատութիւններն ալ յանձնուին Հակահասունեանց, որք ազգովին ընտրեալ և տիրովին վաւերացեալ զլուս ունին իրենց։

Չեմք գիտի, թէ Հասունեանք տակաւին մինչև երբ պիտի յամառին կենան։ Գեո չհամողուցան, թէ Ժողովրդեան ողջամիտ մասը կը կազմեն Հակահասունեանք, և կայսերական կառավարութիւնը ճանշարով նոցա իրաւունքը ինչպէս մինչև ցարդ նոյնպէս և այսուհետեւ տրամադիր է զանոնք զոչ ընել։ Մեր Հասունեան ազգայինք ի զուր կ'յամառին, ի զուր կ'պատեն։ Տաճկաստանի մէջ Վատիկան իւր արժանիքէն աւելի ընդունելութիւն չգտնէր. պէտք է հաշտութեան ձեռք տան իրենց եղբարց, և միութեամբ ու սիրով դործեն նոցա հետ։

Այս առաւօտ խմբանք, թէ երէկ քարձրապատիւ մեծ Եպարգոսին ներկայացեր են Հակահասունեանց և Հասունեանց կողմանէ երկերկու եկեղեցական և երկերկու աշխարհական։

Նոյն. Բ. 801, Յունիս 30.

Մ. Ա. Ա. Գ. Ռ. Յ. Բ.

Գերապատիւ Յովհաննէս Եպիսկոպոս Սէփեան երկարատեւ հիւանդութենէ մը վերջը (Յունիս 3)) շարաթ իրիկուն ժամը 12ին միջոցները իր մահկանացու ընթացքը կնքեց եօթանասնամեայ ծերութեան հասակին մէջ։

Գերապատիւ Խորէն Սրբազան Նար — Պէյ կիրակի առաւօտ հանդիսաւոր Ս. Պատարագ մատոյց Գուզկունճուխի եկեղեցւոյն մէջ և օծման հանդէսը կատարեց ի ներկայութեան Ամեն. Ս. Պատրիարք Զօր, Թաղէոս Սրբազանի և ուրիշ Հայ և Յոյն եկեղեցականաց և բաղմամբիւ Ժողովրդեան,

որոնք հանգուցելոյն մարմինը պատուելու համար հօն զիմած էին։

Գեր. Խորէն Սրբազան խիստ սրտաշարժ դամբանական մը խօսեցաւ և բոլոր ներկայ եղողները յարաստուս շարժեց։ Յետոյ հանդիսաւոր լծախօրիւ հանգուցելոյն մարմինը Գուզկունճուխի բոլոր փողոցները պտըտցունելէն և Յունաց եկեղեցւոյն առջև Յոյն եկեղեցականք աւետարան կարդալէն վերջը, կրկին եկեղեցի փոխադրուեցաւ և հօն լծաղուեցաւ։

Հանգուցեալ Սրբազանը ի մօտոյ ճանչցողները կը վկայեն թէ սա եկեղեցականութեան անարատ պահպանութեան նախանձախնդիր և եկեղեցւոյ ընտիր վարդապետ մ'էր, և բաց աստի շատ պարագաներու մէջ ազգին ալ բազմապիմի ծառայութիւններ մատուցած, քանի մ'անգամ Կրօն. Ժողովոյ անդամակցութեան պաշտօն վարած և Երեսփոխանական պաշտօնին կոչուած էր։

Ախ. Բ. 105, Յունիս 3.

Ա. Լ. Ե. Ա. Թ. Ժ. Ա. Ն.

Երէկ (Յունիս 3) արդարութեամբ վերջացաւ Խառն Ժողովոյ վերապահեալ խնդրոց մէկն։

Ժողովն առ ոչինչ համարելով Լեւաթճեան Գրիգորիոս վարդապետի՝ Գուզկունճուխի գլխաւոր հանրաժանութեան Դախ — Հիւսէյինի պէկի վրայ իւր նախորդ երկու ամբաստանական ծանր գրութեանց հակառակ՝ Մասիսի միջոցաւ հրատարակել տրուած գրաւոր ու բերանացի բացատրութիւնները, — վերջնական կ'ըզլի որոշեց որ Լեւաթճեան,

1. — Գալարի Երզնկայի և Բարեբրդի առաջնորդական պաշտօնէն,

2. — Երկը տարի որեւէ ազգային պաշտօն չլաւէ, և ոչ ընտրելի և ոչ ընտրող ըլլայ։

3. — Երկը տարիէն վերջն ալ երբ պաշտօն վաւելի սկսի՝ Դախ — Հիւսէյինի գտնուած տեղէն հետի մնայ։

Ասոնցմէ զատ՝ կը լսեմք թէ, Կրօնական Ժողովոյն յանձնուել է մինչև որոշեալ ժամանակ մը եկեղեցական արարողութիւն կատարելու և Ս. Պա-

տարագ մատուցանելու կամ չմատուցանելու որոշումը տալ :

Մասնատրամադրւմ Ս. Պատրիարքը անաջարկելի է զԳրիգորիս վանք մը զրկել : Բայց այս առաջարկութեան գործադրութեան համար որոշում մը չէ տրուել : Գրիգորիս վարդապետի համար վանքի մը մէջ առանձնանալը աղէկ կըլլայ, որովհետեւ իւր բնութիւն վրայ զղջալու և ապաշաւելու անդորր ժամանակ կունենայ :

Ալեքսանդրեան երէկ Խառն ժողովոյ ատենը կանչուելով՝ ընդ է իրեն համար տրուած յիշեալ որոշումները :

Երբ՝ կմնայ Մասիսի Խմբագիրը՝ Սա պատժակից է Ալեքսանդրի որովհետեւ :

1. — Լրագրական օրէնքը կտրամադրէ հաւատարմութեա պատժել լրագրական մը, երբ ստորագրութիւն ալ գտնուի իւր հրատարակած որ և է զրոյն տակ :

2. — Մասիս՝ իւր լրագրաց միջոցաւ հրատարակած է՝ ժողովրդեան աղիողորմ հանրագրերը, հանգերձ դիտողութեամբ :

3. — Մասիս՝ իւր լրագրաց միջոցաւ ծանուցած է Բ. Գոնէն Շախ — Հիւսէյինի համար հրամանագիր զրկուած ըլլալը :

4. — Մասիս՝ բաշմիցս ծանուցած է Պատրիարքարանէն Շախ — Հիւսէյինի համար թագրիրներ զրուած ըլլալը :

5. — Մասիս՝ հարստահարութեանց յանձնաժողովոյ անդամ եղած, Շախ — Հիւսէյինի հարստահարութեանց վրայ տրուած տեղեկութիւնները և Գրիգորիս վարդապետի ամբաստանական ծանր գրիւրը կարդացած, հարստահարութեանց տեղեկագիրն ստորագրած, և իւր լրագրոյն մէջ ալ պարծանք յիշատակած է տեղեկագրոյն տակ իւր ստորագրութեան ալ գտնուիլը :

6. — Մասիս՝ այս ամէն տեղեկութիւններն ունէր, բայց յանդնեցաւ հրատարակել Ալեքսանդրի նամակը՝ որ գտնուի կոյովէ զՇախ — Հիւսէյին բռնաւորն, և նորա ամբաստանող ժողովուրդն՝ Առաջնորդներն, Պատրիարքարանը և Բ. Գոնէն սուտ կհանէ :

Ահա, Մասիսի այս նողկալի մեղսակցութիւնն էր, զոր հրատարակել փութաց Փունջ, և Մա-

սիս՝ փոխանակ ինքզինքն արդարացունելու՝ կառավարութեան զիմեյ, և Փունջ հայհալաց, ըսելով դատ բացաւ : Ահա, Մասիս՝ իւր այս նողկալի մեղսակցութիւնը մտապահութեան տակ լծաղելու համար է, որ վաղ և կենդանի բաւերաւ սնտիկ խնդիրը յարոյց, և ցարդ կհարուսակէ զըրկ նշոյն բաւերաւ վրայ՝ իւր քանի մը արքանահաներուն բերնով : Բայց անհար է, յախտան անստանալի պիտի մնայ Մասիսի այս մեղսակցութիւնը, որիչ բան է, եթէ ինչպէս հրատարակաւ գործեց յանցանքը՝ նշոյնպէս ալ հրատարակաւ և պարզաբար խոստովանի իւր մեղքը, մեղայ գոչէ և ուխտէ այսուհետեւ այսպիսի մեղաց մէջ չգտնուիլ :

Փունջ պարծանք կհամարի՝ այսպիսի խնդրոյ մը պատճառաւ Ոսթիկանութեան դատարանները լծախառնին, և լրագրական օրէնքը եթէ զՓունջ վերջապէս պատժէ՝ Մասիսի արարքը անուանող բաւերաւ համար, դարձեալ կփառաւորի կիկթիկ Փունջ : Մասիս ի զուր կջանայ, Մասիսի արքանահաները ի զուր կջանան կքրտնին՝ անուանարկել զՓունջ : Մասիս՝ հոյհած է Ազգին դէմ, լծուաւ ժողովրդեան մը դէմ :

Փունջ Թ. 802, Յուլիս 4

ԹՈՐՈՍ — ԳԻՍԼԿ ՊԷՏ.

Ամոյս (Յուլիս) 3 ին՝ Պօլոյ Ազգայնոց մէջ համալուար և արդիւնաւոր փոյլած Թորոս - Գիսակ Պէյ, տարածամ և յանկարծամաճ զրկեցաւ իւր այս կեանքէն :

Հանգուցեալն՝ ազնիւ՝ ողջափառ միանգամայն պատուական անձ էր, Օսման. կառավարութեան ծովային զործոց նախարարութեան մէջ մեծ պաշտօն և համարում ունէր, և աղկալին զործոց մէջ ծառայութիւններ վարած և օգտաւէտ եղած ևս բազմաց սիրելի էր բարեհամար Վարուքն և այլ արժանաւոր յատկութեամբն :